

**МІНІСТЕРСТВО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ, ТОРГІВЛІ ТА
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ**

НАКАЗ

12.04.2021 № 741

**Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
19 травня 2021 р.
за № 657/36279**

**Про затвердження Гігієнічних вимог до виробництва
та обігу вод природних мінеральних і вод джерельних**

Відповідно до [абзацу другого](#) частини першої статті 7 Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів», [пункту 9](#) Положення про Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 року № 459 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 17 лютого 2021 року № 124), **НАКАЗУЮ:**

1. Затвердити Гігієнічні вимоги до виробництва та обігу вод природних мінеральних і вод джерельних, що додаються.

2. Директорату державної політики у сфері санітарних та фітосанітарних заходів забезпечити в установленому законодавством порядку подання цього наказу на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України.

3. Цей наказ набирає чинності через три місяці з дня його офіційного опублікування.

4. Установити, що:

води природні мінеральні, які відповідали вимогам законодавства про безпечність та окремі показники якості харчових продуктів, що діяло до набрання чинності цим наказом, але не відповідають вимогам цього наказу, можуть вироблятися та/або вводиться в обіг протягом трьох років після набрання чинності цим наказом та перебувати в обігу до настання мінімального терміну придатності або дати «вжити до»;

вимоги до транспортування вод природних мінеральних не поширюються на виробників вод природних мінеральних, які транспортували ці води автоцистернами від

джерела/свердловини до заводу з виробництва цих вод до дня набрання чинності цим наказом.

5. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України згідно з розподілом обов'язків.

Міністр розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України	І. Петрашко
ПОГОДЖЕНО: Заступник Голови Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів Голова Державної регуляторної служби України Міністр аграрної політики та продовольства України Міністр захисту довкілля та природних ресурсів України Міністр охорони здоров'я України	О. Шевченко О. Кучер Р. Лещенко Р. Абрамовський М. Степанов
	ЗАТВЕРДЖЕНО Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України 12 квітня 2021 року № 741
	Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 19 травня 2021 р. за № 657/36279

ГІГІЄНІЧНІ ВИМОГИ **до виробництва та обігу вод природних мінеральних і вод джерельних**

І. Загальні положення

1. Гігієнічні вимоги до виробництва та обігу вод природних мінеральних і вод джерельних застосовуються до вод природних мінеральних і вод джерельних, які

виробляються, перебувають в обігу, ввозяться (пересилаються) на митну територію України та/або вивозяться (пересилаються) з неї.

Ці Гігієнічні вимоги поширюються на операторів ринку, сфера діяльності яких пов'язана з виробництвом та обігом вод природних мінеральних, зареєстрованих відповідно до [Закону України](#) «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів», а також вод джерельних.

2. Ці Гігієнічні вимоги не застосовуються до вод:

- 1) які є лікарськими засобами відповідно до [Закону України](#) «Про лікарські засоби»;
- 2) які є іншими питними водами, ніж води природні мінеральні та води джерельні, зокрема такими, що споживаються людьми в місці їх видобування та/або розташування природного виходу на поверхню;
- 3) природних мінеральних, які використовуються для лікувальних цілей у термічних, гідромінеральних або інших схожих за профілем установах.

3. Контроль за додержанням операторами ринку цих Гігієнічних вимог здійснюється відповідно до [Закону України](#) «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин».

II. Терміни

4. У цих Гігієнічних вимогах терміни вживаються в таких значеннях:

1) виробництво води природної мінеральної - усі стадії технологічного процесу від видобування підземної води до фасування у споживчу тару (герметичні ємності), маркування;

2) власна назва води природної мінеральної - слово або словосполучення, якими позначено окрему мінеральну воду для відокремлення її з ряду інших вод природних мінеральних та які внесено до Державного реєстру вод природних мінеральних;

3) вода джерельна - вода підземна, призначена для споживання людиною у природному стані, що розливається у споживчу тару біля джерела;

4) вода природна мінеральна донасичена газом - природна мінеральна вода, до якої було додано діоксид вуглецю іншого походження, ніж той, що присутній у воді, яка надходить з водоносного пласта або родовища. Залежно від кількості доданого діоксиду вуглецю вода може класифікуватися як сильногазована (вміст CO₂ становить 0,4 % та більше) та слабогазована (вміст CO₂ становить від 0,2 % до 0,4 %);

5) вода природна мінеральна, насичена газом з джерела,- вода природна мінеральна, вміст діоксиду вуглецю в якій більший, ніж у похідній воді з джерела та/або водоносного пласта, унаслідок додавання діоксиду вуглецю, який отримано з цього самого джерела та/або водоносного пласта. Залежно від кількості доданого діоксиду вуглецю вода класифікується як сильногазована (вміст CO₂ становить 0,4 % та більше) та слабогазована (вміст CO₂ від 0,2 % до 0,4 %);

6) вода природна мінеральна, насичена газом,- вода природна мінеральна негазована, у яку був доданий діоксид вуглецю для стабілізації природного стану високомінералізованих вод. За рівнем вмісту діоксиду вуглецю така вода класифікується як сильногазована (вміст CO₂ становить 0,4 % та більше);

7) вода природна мінеральна - безпечна для здоров'я людини вода, що надходить (видобувається) з підземного водоносного горизонту (родовища) на поверхню за допомогою одного або більше природних джерел або свердловин, якій властива мікробіота, захищена від зовнішнього забруднення та не піддавалася знищенню, зміні та впливу. Вода природна мінеральна характеризується певним та стабільним мікробіологічним і фізико-хімічним складом та віднесена до категорії «вода природна мінеральна» відповідно до вимог законодавства;

8) вода природна мінеральна природно-газована - вода природна мінеральна, вміст діоксиду вуглецю в якій у розфасованому стані є таким самим (з урахуванням технологічних відхилень), як у похідній воді, унаслідок повторно введеної певної кількості діоксиду вуглецю з того самого джерела води або водоносного пласта, яка відновлює втрачений у ході технологічних операцій діоксид вуглецю;

9) основний склад води природної мінеральної (основні аніони та катіони) - кількість кальцію, магнію, калію, натрію, гідрокарбонатів, хлоридів, сульфатів, що зумовлюють притаманні цій воді властивості.

5. Інші терміни вживаються в цих Гігієнічних вимогах у значеннях, наведених у Законах України [«Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів»](#), [«Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин»](#) та [«Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів»](#).

III. Вимоги до виробництва та обігу води природної мінеральної

6. Вода природна мінеральна видобувається та виводиться на поверхню за допомогою водозабірних споруд, які забезпечують максимально можливу швидкість витоку води з джерела (дебіт) та не допускають втрат води.

7. Навколо водозабору встановлюються зони санітарної охорони відповідно до вимог законодавства.

8. Водозабір та устаткування для виробництва води природної мінеральної повинні забезпечувати її захист від забруднення та збереження хімічних, фізико-хімічних і мікробіологічних властивостей, притаманних їй.

9. Обладнання, що контактує з водою природною мінеральною (труби, резервуари тощо), повинно бути виготовлене з матеріалів, дозволених для контакту з харчовими продуктами.

10. Умови виробництва води природної мінеральної, зокрема обладнання для промивки та фасування води природної мінеральної у споживчу тару, повинні відповідати цим Гігієнічним вимогам. Споживча тара повинна виготовлятися та оброблятися в такий спосіб, який унеможливує її негативний вплив на хімічні та мікробіологічні характеристики води природної мінеральної.

11. Споживча тара, у яку фасується вода природна мінеральна, повинна закриватися у спосіб, що запобігає можливості її фальсифікації або забрудненню.

12. Транспортування води природної мінеральної в тарі, відмінній від тієї, у якій вона реалізується кінцевому споживачу, забороняється. Ця вимога не поширюється на виробників вод природних мінеральних, які автоцистернами транспортували ці води від

джерела/свердловини до заводу з виробництва цих вод до дня набрання чинності цим наказом.

13. Зберігання та транспортування води природної мінеральної здійснюються в умовах, що унеможливають її забруднення мікроорганізмами та/чи інтенсифікацію їх розмноження, а також пошкодження та забруднення споживчої тари, зокрема в місцях, захищених від впливу прямих сонячних променів.

14. Якщо під час виробництва виявляється, що мікробіологічні параметри (показники) води природної мінеральної не відповідають установленим показникам безпечності, оператор ринку негайно припиняє виробництво води природної мінеральної, зокрема її розлив у споживчу тару, до усунення причин забруднення та приведення показників безпечності у відповідність із вимогами законодавства.

15. Спосіб облаштування підприємств з виробництва вод природних мінеральних та умови їх виробництва визначаються операторами ринку з урахуванням вимог законодавства України. Параметри (показники) безпечності та окремі показники якості води, що використовується для технологічних, санітарно-гігієнічних, господарських, побутових і питних потреб, повинні відповідати вимогам [Державних санітарних норм та правил «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною»](#) (ДСанПіН 2.2.4-171-10), затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 12 травня 2010 року № 400, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 01 липня 2010 року за № 452/17747.

IV. Вимоги до обробки води природної мінеральної

16. Вода природна мінеральна у процесі її виробництва не може бути об'єктом обробки, крім таких випадків:

1) видалення нестабільних сполук заліза та сірки шляхом фільтрації та відстоювання; перед цими операціями допускається обробка води повітрям, якщо така обробка не змінює її основного складу;

2) видалення сполук заліза, марганцю, сірки та миш'яку шляхом обробки повітрям, збагаченим озоном, якщо така обробка не змінює її основного складу;

3) видалення інших небажаних складових з води природної мінеральної, якщо така обробка води не змінює її основного складу;

4) повне або часткове видалення вільного діоксиду вуглецю, яке здійснюється виключно фізичними методами.

17. Оператор ринку може застосовувати види обробки, зазначені в підпунктах 1-3 пункту 16 цих Гігієнічних вимог, якщо вони відповідають вимогам законодавства про безпечність та окремі показники якості харчових продуктів.

Оператор ринку зобов'язаний інформувати компетентний орган та/або його територіальні органи про наміри застосування обробок, зазначених у підпунктах 1-3 пункту 16 цих Гігієнічних вимог, не пізніше ніж за 15 календарних днів до дати початку застосування такої обробки шляхом надсилання письмового повідомлення в довільній формі.

18. Оператор ринку вживає всіх необхідних заходів з метою забезпечення результативності обробки та безпечності води природної мінеральної, яка отримується в її результаті.

19. До води природної мінеральної в тому стані, у якому вона перебуває в джерелі, і в процесі її виробництва не дозволяється додавати будь-які речовини, крім діоксиду вуглецю.

20. Забороняється обробка з метою знезараження, введення бактеріостатичних речовин або інша обробка, яка може змінити кількість життєздатних колоній мікроорганізмів води природної мінеральної.

21. Вимоги, зазначені в пунктах 16-20 цих Гігієнічних вимог, не поширюються на води природні мінеральні, що використовуються у виробництві безалкогольних напоїв.

V. Маркування води природної мінеральної

22. Маркування води природної мінеральної здійснюється відповідно до вимог [Закону України](#) «Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів» і повинно містити таку додаткову інформацію:

1) офіційну назву харчового продукту, визначену з урахуванням [пунктів 4 і 5](#) цих Гігієнічних вимог, та власну назву. Офіційна та власна назви можуть доповнюватися комерційною назвою, визначеною з використанням літер латинської абетки, та/або знаком для товарів і послуг. Комерційна назва та знак для товарів і послуг не можуть замінити офіційну назву або власну назву;

2) склад - основний склад води природної мінеральної та загальний рівень мінералізації в одиницях вимірювання мг/л або г/л;

3) номер або назву свердловин(и)/джерел(а) та/або назву родовища;

4) місцезнаходження свердловин(и)/джерел(а) та/або родовища або місця розливу (якщо місце розливу не є місцем знаходження свердловин(и)/джерел(а));

5) відомості про види обробки, визначені з урахуванням [підпунктів 1-3](#) пункту 16 цих Гігієнічних вимог.

Маркування також може доповнюватися інформацією про відповідну характеристику води природної мінеральної («сильногазована» або «слабогазована»).

23. У маркуванні води природної мінеральної, що була оброблена повітрям та збагаченим озоном, після основного складу зазначається: «оброблена озоном».

24. Назва місцевості, населеного пункту або місцезнаходження, назва свердловини/джерела (за наявності) та похідні від них можуть використовуватись у маркуванні як власна назва води природної мінеральної з дотриманням законодавства України, що регулює правові засади охорони прав на зазначення походження товарів в Україні та відносини, що виникають у зв'язку з їх набуттям, використанням та захистом, за умови, що власна назва води не вводить в оману споживачів стосовно місцевості, населеного пункту чи місця видобування або фасування води природної мінеральної.

25. Забороняється:

1) пропонувати для реалізації воду природну мінеральну, яку видобуто з одного і того самого джерела/свердловини більше ніж під однією власною назвою;

2) використовувати позначення, що приписують воді природній мінеральній властивості, які стосуються профілактики або лікування захворювань;

3) під час виробництва, у тому числі під час пакування, маркування, обігу та/або рекламування води природної мінеральної, використовувати об'єкти права інтелектуальної власності, які:

вводять в оману щодо характеристик води природної мінеральної (у тому числі невідповідність води природної мінеральної зазначеним характеристикам);

вводять в оману щодо місцевості, населеного пункту або місця видобутку чи фасування води природної мінеральної;

4) у маркуванні та рекламі упакованої у споживчу тару води питної, що не внесена до Державного реєстру вод природних мінеральних, використовувати в будь-якій формі вказівки, позначення, знаки для товарів та послуг, назву, зображення або інші позначки, які можуть призвести до переплутування води питної з водою природною мінеральною, зокрема використовувати слова «мінеральна», «природна» або їх похідні.

26. Дозволяється:

1) використовувати позначення, що містяться в [додатку](#) до цих Гігієнічних вимог, за умови відповідності зазначеним у додатку критеріям;

2) наводити в маркуванні інші твердження, установлені наказом Міністерства охорони здоров'я України від 15 травня 2020 року [№ 1145](#) «Про затвердження Вимог до тверджень про поживну цінність харчових продуктів та тверджень про користь для здоров'я харчових продуктів», зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 04 серпня 2020 року за № 745/35028.

27. У разі якщо маркування містить власну назву, що відрізняється від найменування свердловини джерела або місця видобування води чи місця виробництва (фасування), відповідне найменування джерела або місця видобування води повинні вказуватися літерами, що принаймні в півтора рази більші за розміром (заввишки та завширшки) від найбільшої літери, яка застосовується у власній назві.

VI. Вимоги до води джерельної

28. Вода питна може мати офіційну назву «вода джерельна», якщо вона:

1) не зазнала інших видів обробки, крім наведених у [пунктах 16-20](#) цих Гігієнічних вимог;

2) відповідає гігієнічним вимогам до виробництва та обігу води природної мінеральної, викладеним у [пунктах 6-15](#) цих Гігієнічних вимог;

3) відповідає встановленим мікробіологічним параметрам (показникам) води природної мінеральної та іншим показникам безпечності.

29. Маркування води джерельної здійснюється з урахуванням [підпунктів 3-5](#) пункту 22 цих Гігієнічних вимог.

<p>Заступник директора директорату державної політики у сфері санітарних та фітосанітарних заходів - начальник головного управління з питань</p>	
---	--

підакцизної продукції та органічного виробництва	Л. Хомічак
	Додаток до Гігієнічних вимог до виробництва та обігу вод природних мінеральних і вод джерельних (пункт 26)

**ДЕЯКІ ПОЗНАЧЕННЯ
та критерії для маркування води природної мінеральної**

№	Позначення	Критерії
1	«Низький вміст мінералів» або «З низьким вмістом мінералів»	Вміст мінеральних солей розраховується через сухий залишок у кількості не більше ніж 500 мг/дм ³ води
2	«Дуже низький вміст мінералів» або «З дуже низьким вмістом мінералів»	Вміст мінеральних солей розраховується через сухий залишок у кількості не більше ніж 50 мг/дм ³
3	«Високий вміст мінералів» або «З високим вмістом мінералів», або «Багата мінеральними солями»	Вміст мінеральних солей розраховується через сухий залишок у кількості більше ніж 1500 мг/дм ³
4	«Бікарбонатна» або «Містить бікарбонати»	Вміст бікарбонатів більше ніж 600 мг/дм ³
5	«Сульфатна» або «Містить сульфати»	Вміст сульфатів більше ніж 200 мг/дм ³
6	«Хлоридна» або «Містить хлориди»	Вміст хлоридів більше ніж 200 мг/дм ³
7	«Кальцієва» або «Містить кальцій»	Вміст кальцію більше ніж 150 мг/дм ³
8	«Магнієва» або «Містить магній»	Вміст магнію більше ніж 50 мг/дм ³
9	«Фторидна» або «Містить фтор»	Вміст фторидів більше ніж 1 мг/дм ³
10	«Містить залізо»	Вміст заліза більше ніж 1 мг/дм ³
11	«З великим вмістом CO ₂ » або «З великим вмістом діоксиду вуглецю»	Вміст незв'язаного діоксиду вуглецю більше ніж 250 мг/дм ³
12	«Натрієва» або «Містить натрій»	Вміст натрію більше ніж 200 мг/дм ³

13	«Низький вміст натрію» або «Підходить для діти з низьким вмістом натрію», або «Застосовується для діти, яка виключає споживання солі»	Вміст натрію менше ніж 20 мг/дм ³
14	«Стимулює травлення»	(*)
15	«Полегшує роботу печінки та виділення жовчі»	(*)
16	«Може мати послаблюючу дію на шлунково-кишковий тракт»	(*)
17	«Може мати сечогінну дію»	(*)
18	«Підходить для приготування їжі для немовлят»	(*)

(*) Критерії, що встановлені на основі фізико-хімічних лабораторних досліджень (випробувань) та в разі необхідності фармакологічних, фізіологічних та клінічних досліджень, проведених згідно із загально визначеними науковими методами.